

En overraskende stor del af de danske agerhøns har deres rede i de landbrugsafgrøder, der tidligst på sæsonen giver god dækning (typisk vinterafgrøder af raps, rug, hvede og byg), men der er en høj risiko for kyllingernes død på grund af fødemangel.

Hvor yngler de danske **agerhøns?**

Tekst og illustration: Carsten Riis Olesen
Foto: Carsten Riis Olesen og
Jesper Illemann

I den tredje artikel i en serie på fire kan du blandt andet læse DJ-forskernes overraskelse over at erfare, at hønsene i stor stil yngler i almindelige landbrugsafgrøder.

NATUR: Meget overraskende viser Jægerforbundets arbejde med radio-mærkede agerhøns, at en stor del af de danske fugle yngler i almindelige landbrugsafgrøder. Resultatet er overraskende, fordi ældre engelske under-

søgelsere viser, at agerhøns yngler i græs-fodposer langs levende hegn. Da man ikke vidste bedre, er den danske forvaltningsplan for agerhøns bygget op omkring engelske erfaringer. Nu har vi grundlag for en mere realistisk

plan, der tager udgangspunkt i danske forhold.

Betydningsfuld viden

Først og fremmest kan man spørge, om det overhovedet er interessant at

vide noget om, hvor agerhønsene yngler? Jo, hvis vi ønsker at forbedre biotopen og øge bestandstætheden af agerhøns, er det afgørende at kende og forstå fuglenes krav til yngleområdet. Herunder er det naturligvis også interessant at vide, om bestemte ynglehabitater giver større chancer for at undgå prædation end andre.

Landbrugsafgrøder med god dækning

Ud af 40 radiomærkede agerhøns, som etablerede reder og nåede ind i rugeperioden, valgte lidt over 40 procent at yngle i almindelige landbrugsafgrøder. Langt den overvejende del yngler i vinterafgrøder, som tidligst giver god dækning. De få tilfælde, hvor rederne ligger i vårafgrøder, er der typisk tale om fugle, der lægger om efter at første rede er blevet præderet. Agerhønsene lægger ikke rederne hvor som helst i marken, men typisk i zonen mellem første og andet sprøjtespor hvilket – alt efter sprøjtebredde – svarer til 12–24 meter fra markens ydre kant.

Generelt fravælger agerhønsene at yngle i nærheden af læhegn med høje træer, hvilket både kan være på grund af rovfugle, der har godt udsyn fra træerne, eller at læhegnene virker som ledelinjer for rovpattedyrene.

Måske vælger agerhønen landbrugsafgrøder i mangel af bedre, idet arealer med småbiotoper uden høje træer bliver mere og mere sjældne i det moderne landbrugslandskab.

Den naturlige vegetation

Optimal dækning syntes at være agerhønsenes primære krav til redens placering, hvilket giver god mening i forhold til at overleve den sårbare rugeperiode. Den naturlige vegetation kan yde god dækning, men i år med et koldt forår udvikles den naturlige vegetation væsentligt langsommere end landbrugets vinterafgrøder. Æglægningen begynder fra anden uge af maj, hvor der ikke altid er lige meget vækst i de vilde planter. I år med et tidligt og varmt forår vil en større del af agerhønsenes reder være placeret de steder, hvor der findes naturlig vegetation uden høje træer i nærheden. Samlet set vælger 35 procent af agerhønsene at placere deres reder her.

De dominerende plantearter omkring reder i naturlig vegetation er flerårige arter som hindbær, brombær, kørvel, tidsel, syre, tuegræsser og lave buske. Her giver sidste års ranker og tuegræs – evt. buske – allerede nogen

dækning, før vækstsæsonen for alvor kommer i gang.

Habitatrelateret prædation

Enkelte agerhøns forsøgte at ruge i nærheden af høje træer, men her blev samtlige reder præderet! Når der ikke er træer i nærheden, overlever godt halvdelen af fuglene/rederne. I vinterhvede gennemfører alle agerhøns deres rugeperiode uden prædation, mens vinterraps er et farligt sted at ruge. Måske er rapsen farlig som redelokalitet, fordi den bliver meget åben og tilgængelig i bunden sidst i rugeperioden. I områder med større arealer af kløvergræs til slæt er risikoen for ruvende agerhøns særlig høj. Hvis agerhøns må lægge om efter prædation af første rede, kan det være risikabelt at pudse vegetationen af inden august måned.

Desværre er der også prædation uden for rugeperioden, i særdeleshed på nyklækkede kyllinger, hvis der er langt fra rede til fødeområde. I enkelte tilfælde har vi set at gode, kraftige og dækkende vinterafgrøder på drænedede lavbundsjordene lokker agerhønsene til at ruge, men kyllingerne når aldrig i live over drækanalerne og ud af afgrøden til et kvalificeret fødesøgningsområde med rigt insektliv. Dette har vi erfaret ved Kolindsund på Djursland.

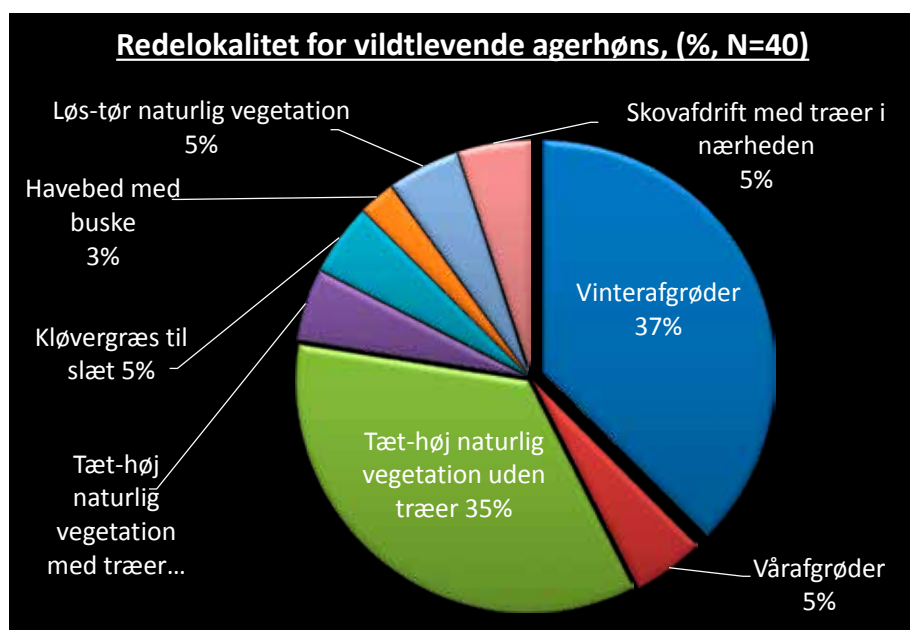
Den store udfordring

For agerhønsene er yngleperioden en skarp afvejning (cost/benefit vurde-

ring) mellem risikoen for prædation i rugeperioden og chancen for at finde den nødvendige insektføde til de nyklækkede kyllinger. Denne afvejning er en stor udfordring, fordi den optimale løsning kræver et landskab, hvor der – inden for kort afstand – både findes en vegetation, der giver god dækning samt en vegetation med høj diversitet i flora og insektfauna (en overdrevs-lignende vegetationstype – ofte tør, varm og relativ næringsfattig). Udfordringen gøres ikke nemmere af den voldsomme vækst i vegetationen gennem foråret. Primo maj, hvor agerhønsene etablerer deres rede, vil et grænseområde mellem vinter- og vårafgrøder se fornuftigt ud, men når kyllingerne klækkes omkring Skt. Hans (23. juni) er al vegetation tæt og ensformig uden den nødvendige insektføde.

Fremtiden

Strukturen af det åbne landskab har ændret sig markant over det seneste halve århundrede. Mest markant er, at markstørrelsen er stærkt forøget, hvilket har givet en væsentlig reduktion af de randarealer, som agerhønen er afhængig af. Skal agerhønsens tilbagegang stoppes, må der skabes en mere ideel mosaik i landskabet. Noget tyder på, at selv små arealer med mislykket etablering af den tiltænkte afgrøde kan være det nødvendige grundlag for, at enkelte kuld kyllinger overlever i det moderne produktionslandskab. Gode tiltag vil derfor være at skabe >

Oversigt over hvor, og i hvilke vegetationsstrukturer, danske agerhøns placerer deres reder. Bemærkelsesværdigt er det, at en markant del af danske agerhøns yngler i almindelige landbrugsafgrøder.

Over de sidste tre år har forskere fra Danmarks Jægerforbund fanget og radiomærket vildtlevende agerhøns for at skabe ny praksisnær viden. Denne artikel handler om, hvor agerhønsene placerer deres reder, og hvorfor de vælger sådan.

> flere små kyllingebiotoper i de almindelige landbrugsafgrøder ved at løfte såmaskinen nogle få meter og danne små lærke- eller agerhønspletter.

Områder med mere naturlig flerårig vegetation – uden træer – er en mangelvare i det danske landskab. Der er udyrkede/brakarealer, men ofte kolliderer krav om årlig afpudsning, for at opnå hektarstøtte, med agerhønsenes krav. Set ud fra agerhønsens perspektiv vil slåning af braklignende arealer med 2-3 års mellemrum, eller blot sikring mod tilgroning af høje træer, være den ideelle pleje – ikke den nuværende formålsløse slåning af vegetationen hvert år.
cro@jaegerne.dk

Yderligere oplysninger: Projektleder Carsten Riis Olesen
cro@jaegerne.dk. Tlf. 88 88 75 17

Jægernes Naturfond har ydet støtte til arbejdet med agerhønsene.

Tidligere artikler om arbejdet med agerhøns kan du læse i Jæger nummer 4/2016 side 56 og Jæger 5/2016 side 78.

NYHED! PRIMOS SKYDESKJUL
(vejl. kr. 1.999,-)
MB-pris 1.599,-

Transportabel Gåseskjul
Priser fra 1.095,-

Gåse-/andekald med bælg
Uanset førpris NU 299,-

Djungelolja
NB: må efter dansk lovgivning ikke bruges på mennesker, men kan bruges fx. til hunden
40 ml, **49,50**

MB JAGT FISKERI FRITID

www.mbjagt.dk

Erhvervsparken 11 • 9500 Hobro • Tlf. 9855 7028 • Email: mbjagt@c.dk